

Terugblik

Een van de stellingen bij mijn proefschrift was: “Wil de moderne schoolleider zich handhaven, dan kan hij beter pedagogiek dan organisatiekunde studeren.” Dat schreef ik in 2004, als verwijzing naar hoogleraar Jan Giesbers, die in 1973 in zijn oratie precies het omgekeerde stelde: dat schoolleiders zich beter in organisatiekunde dan in pedagogiek konden verdiepen.

Nu is het 2022 en voor mij is het de vraag waar we nu staan in het denken over schoolleiderschap – en laten we onderwijsbestuur daar ook maar toe rekenen. Gaat het over organisatiekunde of over pedagogiek?

Geen van beide, helaas. Ik kon in 2004 niet vermoeden dat het accent op cognitieve psychologie en economie in het onderwijs zo doorslaggevend zou worden. Als er nu in termen van beleid en onderzoek over goed onderwijs gepraat wordt, gaat het bijna altijd over toetsbare leerresultaten die moeten worden bereikt met bewezen effectieve lesmethoden, met als doel dat leerlingen zo hoog mogelijke diploma's halen om succesvol te zijn op de arbeidsmarkt. Dat u deze zin leest zonder met uw ogen te knippen, bewijst hoe vanzelfsprekend deze cognitief-economische bril geworden is.

Toch gaan de dilemma's van 'gewone' schoolleiders en bestuurders die ik in de afgelopen twintig jaar ben tegengekomen, over heel andere zaken. Hoe willen we in deze school met elkaar omgaan? Hoe blijven we kinderen kansen geven? Hoe houden we een goede balans tussen presteren en welbevinden? Hoe kan ik een goed voorbeeld zijn?

Het is – nog steeds – voor veel schoolleiders een eyeopener als ze zich realiseren dat er een sterk verband is tussen de kwaliteit van relaties tussen volwassenen in de school en een sterk pedagogisch ethos in de klas. En dat dit – als bij-effect, niet als hoofddoel – leidt tot goede testresultaten.

Blijkbaar hebben we in het denken over schoolleiderschap weinig progressie geboekt. Dat vind ik uiteraard jammer. Laat ik daarom vanaf deze plek de wens uitspreken dat het onderzoek naar leiderschap, organisatie en bestuur in het onderwijs een bredere blik krijgt. Zodat het onderwijs (in het bijzonder de leerlingen) eindelijk de vruchten gaat plukken van de bijzondere verbinding tussen pedagogiek en organisatiekunde. Een verbinding die al te makkelijk over het hoofd gezien wordt, maar in alle scholen dagelijks voor het grijpen ligt.

Dit was mijn laatste bijdrage aan VO-magazine. Hartelijk dank voor de lezersreacties van de afgelopen jaren. Ik wens u veel wijsheid en plezier bij het uitvoeren van uw belangrijke taak.

Hartger Wassink

Zelfstandig onderzoeker en adviseur